

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Skupienie, pustka i niedopowiedzenie w sztuce Koji Kamoji.

dr hab. Alicja Jeziorecka, prof.UAP

Spis treści:

- I. Koji Kamoji. Skupienie
 - 1. Bycie na pograniczu dwóch kultur.
 - 2. Człowiek, natura i przemijanie
 - 3. Koncentracja ku przemianie
 - 4. Prostota wyrazu
 - 5. Ulotność czasu
- II. Minimalizm Zen-ogrody suchego krajobrazu.
- III. Sztuka malowania tuszem:
 - 1. styl haboku
 - 2. styl hatsuboku
 - 3. malarstwo zen

I. Koji Kamoji. Skupienie

1. Bycie na pograniczu dwóch kultur.

Artysta urodzony w 1935 roku w Tokio, który działa na pograniczu dwóch kultur. W swojej twórczości prowadzi dialog między Wschodem a Zachodem. W niezwykle delikatny sposób w pracach dochodzi do połączenia japońskiej wrażliwości z zachodnią awangardą.

Najważniejsza dla niego jest relacja z naturą, dlatego często wykorzystuje kamienie i naturalne materiały, a w jego twórczości często są odwołania do symboliki wody czy nieba.

Istotną rolę odgrywa także filozofia buddyjska, która odzwierciedla się w zadumie nad losem człowieka, ukazana poprzez prostą formę i minimalizm używanych środków wyrazu.

Najważniejsze jest „tu i teraz” i akceptowanie rzeczy i zdarzeń takimi jakie one są. Dlatego artysta często w swoich pracach tworzy miejsca kontemplacji, które niczym kamienne ogrody w Japonii, pozwalają na zadumę.

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

fot. Małgorzata Sulisz

Źródło: <https://www.dziennikwschodni.pl/magazyn/znaczenie-miejsca-rozmowa-z-koji-kamoji-japonskim-malarzem-mieszkajacym-w-polsce,n,1000306556.html>

2. Człowiek, natura i przemijanie

Dla Koji Kamoji ważne są relacje człowieka z naturą a w tym kontekście najbardziej proces przemijania. Ważna jest akceptacja procesu życia, która nieuchronnie prowadzi nas ku końcowi. Warto zwrócić uwagę na instalację „Przeciąg/Starość”, 2018. Pierwsza odsłona tego dzieła miała miejsce w 1975 w Galerii Foksal. „Koji mierzy się z tajemnicą czasu wymykającą się myśleniu pojęciowemu. Dotyka zatem najbardziej podstawowego doświadczenia człowieka jakim jest przemijanie, lecz czyni to bez patosu, tragizmu i trwogi.”¹

¹ Maria Brewińska. „Dyskretny urok starości” z książki „Koji Kamoji. „Cisza i wola życia” Zachęta -Narodowa Galeria Sztuki. Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Warszawa-Kraków 2018

Zawieszone w przestrzeni niezwykle delikatne papiery japońskie, a w każdym z nich wydarte duże, okrągłe otwory. Całość delikatnie muskana przez przeciąg. To praca o przemijaniu-upływie czasu.

Zachęta, fot. Marek Krzyżanek

Źródło: <https://www.dwutygodnik.com/arttykul/7955-ale-jednak-cos-zostaje.html>

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zródło: <https://radio.lublin.pl/2022/02/kazimierz-dolny-oprowadzanie-kuratorskie-po-wystawie-japonskiego-artysty-koji-kamoji/>

3. Koncentracja ku przemianie.

Czarno-białe abstrakcje, które wykorzystują tylko papier, tusz i pędzel. Ważna jest powtarzalność gestu i koncentracja, która jest drogą do osiągnięcia celu jakim jest przemiana. W pracach tych widać wpływ praktykowania przez artystę jogi i medytacji. Koji Kamoji stosuje proste graficzne znaki, które podobnie jak w japońskiej sztuce kaligrafii osiągają niemal mistyczne znaczenie. W tym przypadku proces rysowania to dążenia w głąb siebie celem zdobycia spokoju i harmonii w chaotycznym świecie. W pracach szuka najprostszych rozwiązań bo najważniejsze jest skupienie na drodze tu i teraz. W rysunkach

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

najważniejszy jest najprostszy przekaz, bo rysunek to narzędzie do intelektualnej kontemplacji. Wówczas prace pełne skupienia mają poetycki charakter i zbliżają nas do ciszy.

Zródło: <https://www.galeriafoksal.pl/koji-kamoji-modlitwa-do-bytu/>

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

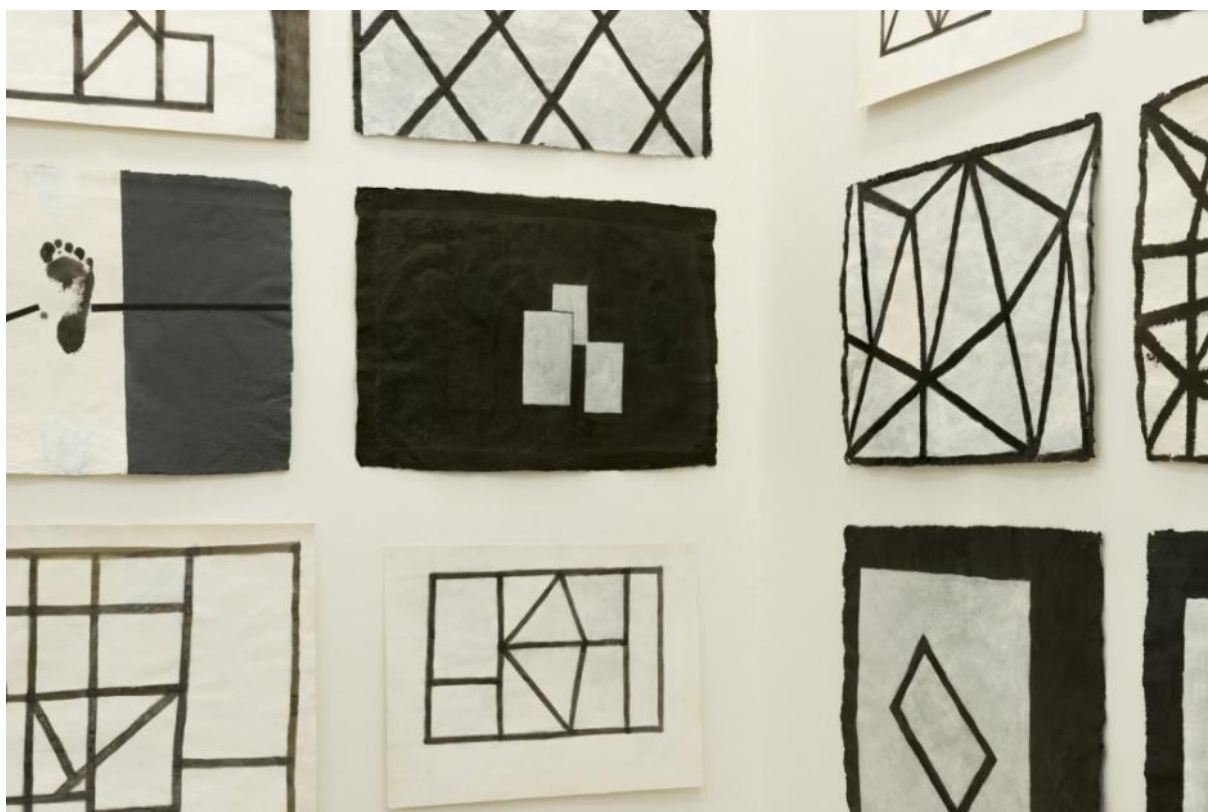

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Źródło: <https://www.galeriafoksal.pl/koji-kamoji-modlitwa-do-bytu/>

Źródło: <https://www.galeriafoksal.pl/koji-kamoji-modlitwa-do-bytu/>

4. Prostota wyrazu

Sztuka Koji Kamoji jest syntetyczna i wykorzystuje do tego minimalistyczne środki- pustka, linia, kamień. Artysta uważa że by dojść do sedna bytu potrzebna jest prostota. Użycie uproszczeń w sztuce to danie odbiorcy tylko pewnych sugestii. Ważna jest przestrzeń, linia, ale także powietrze, pustka czy energia. Równie ważna jest cisza jak i każdy najmniejszy dźwięk.

Instalacja „Zaczynając zdanie.” 1983-2016

Zródło: <http://signum.art.pl/wydarzenie/koji-kamoji-beginning-a-sentence/>

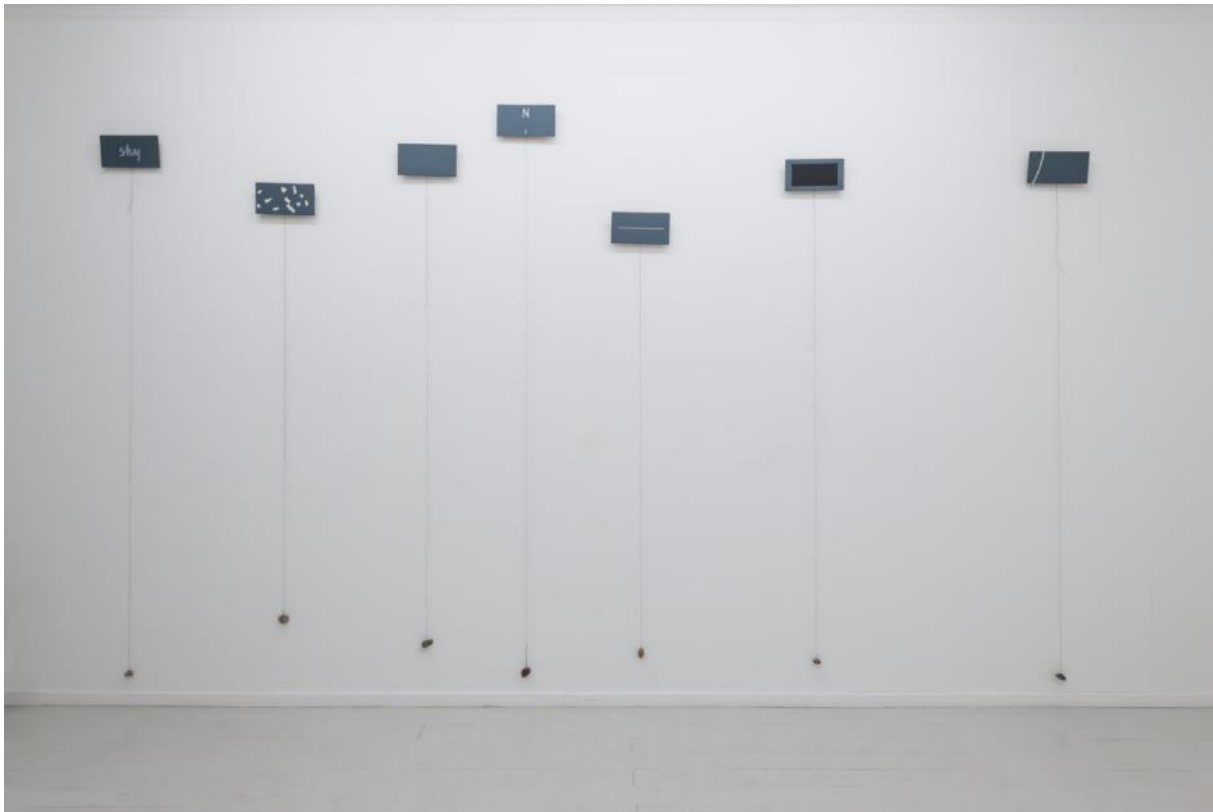

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Źródło: <http://signum.art.pl/wydarzenie/koji-kamoji-beginning-a-sentence/>

Źródło: <http://signum.art.pl/wydarzenie/koji-kamoji-beginning-a-sentence/>

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

5. Ulotność czasu

Czas wymyka się naszym zmysłom, percepcji i woli. Czas jest niewidzialny. Wszystko jest zmienne i niepowtarzalne. Czas jest niezwykle ulotny, a każda chwila w mgnieniu oka zanika. Przestaje być teraźniejszością w momencie jej spostrzeżenia. W sztuce Koji Kamoji, ważne jest to co umyka spojrzeniu, a wszystko jest ulotne jak haiku.

Księżyc Sasakiego, 1995

Źródło: <https://manggha.pl/wystawa/koji-kamoji-cisza-i-wola-zycia>

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Źródło: <https://zasoby.msl.org.pl/arts/view/6001>

II. Minimalizm Zen-ogrody suchego krajobrazu.

Twórczość Koji Kamoji jest silnie powiązana z Zen, medytacją i kontemplacją. Dlatego dla uzupełnienia wiadomości omówię pokrótce kilka zagadnień które wpływają na twórczość tego artysty

W sztuce Kraju Kwitnącej Wiśni szczególnie duże znaczenie ma buddyzmu, a zwłaszcza charakteryzująca się minimalizmem szkoła Zen. Istotna jest w szczególności postawa zen, polegająca na akceptacji rzeczy takimi jakimi one są, bez zbędnych upiększeń.

Ważne jest także silne osadzenie w teraźniejszości. Liczy się tylko tu i teraz, które można osiągnąć przez ciszę, którą przynosi obcowanie np. z tzw. ogrodami suchego krajobrazu. Jednak najważniejszy jest kontekst jaki kryje się w interpretacji tych ogrodów. Okazuje się bowiem, że najbardziej oddziałują w nim puste przestrzenie.

W ten sposób podkreśla się znaczenie pustki- będącej podstawowym elementem filozofii buddyjskiej. Jednym z najwspanialszych przykładów kamiennego ogrodu zen, jest ogród

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

pochodzący z połowy XV wieku kamienny ogród **Ryōan-ji no Sekitei** w Kioto. Kamienne ogrody służą do medytacji Zen i utworzone są w stylu „suchego krajobrazu”- karesansui.

Ryōan-ji

Źródło; <https://www.japan-guide.com/e/e3909.html>

Ryōan-ji

Źródło; <https://www.japan-guide.com/e/e3909.html>

Żwir przedstawiający ocean, kamienne wyspy i stożki symbolizujące sacrum w takich ogrodach jak Daisen'in, w Ryogen, czy Ogród Samotnej Medytacji w kompleksie Daitokuji, są kwintesencją prostoty i spokoju.

Daitokuji

Źródło: <https://www.japan-guide.com/e/e3910.html>

Daitokuji

Źródło: <https://www.japan-guide.com/e/e3910.html>

Daisen

Źródło: <https://it.wikivoyage.org/wiki/File:Daisen-in-1999-100.jpg>

Warto także wspomnieć o ogrodach w świątyni Tofukuji, autorstwa Shigemori Mirei, który starał się łączyć styl dawnych ogrodów ze współczesną, abstrakcyjną formą sztuki

Tofukuji

Źródło; <https://www.kyotostation.com/tofukuji-temple/>

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Źródło; <https://www.kyotostation.com/tofukuji-temple/>

Źródło; <https://www.kyotostation.com/tofukuji-temple/>

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Należy także wspomnieć o **Muzeum D.T Suzuki w Ishikawie**. Ten japoński myśliciel i profesor **filozofii buddyjskiej**, jest jednym z najważniejszych popularyzatorów **ZEN** na Zachodzie. Prostota i oszczędność środków, które zdaniem Suzuki są cechami malarstwa sztuki zen znalazło swoje odzwierciedlenie w budynku, przestrzeni i wodnym ogrodzie. Zredukowanie obrazu do kilku plam czy kresek w relacji do bieli i otaczającej je pustki, odpowiada estetycznym i filozoficznym założeniom Zen. Ważne staje się także przenikanie i otwartość wszelakich form, zarówno w kontekście życia, sztuki czy religii.

Źródło:

[https://en.wikipedia.org/wiki/D. T. Suzuki Museum#/media/File:%E9%88%B4%E6%9C%A8%E5%A4%A7%E6%8B%99%E9%A4%A8001.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/D._T._Suzuki_Museum#/media/File:%E9%88%B4%E6%9C%A8%E5%A4%A7%E6%8B%99%E9%A4%A8001.jpg)

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

III. Sztuka malowania tuszem.

1. styl **haboku**- zwany stylem " tuszu złamanego" -dzieła mistrza Sesshū Tōyō z XV wieku.

Źródło: <https://www.meisterdrucke.pl/wydruki-artystyczne/Toyo-Sesshu/543535/Haboku-Sansui.html>

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

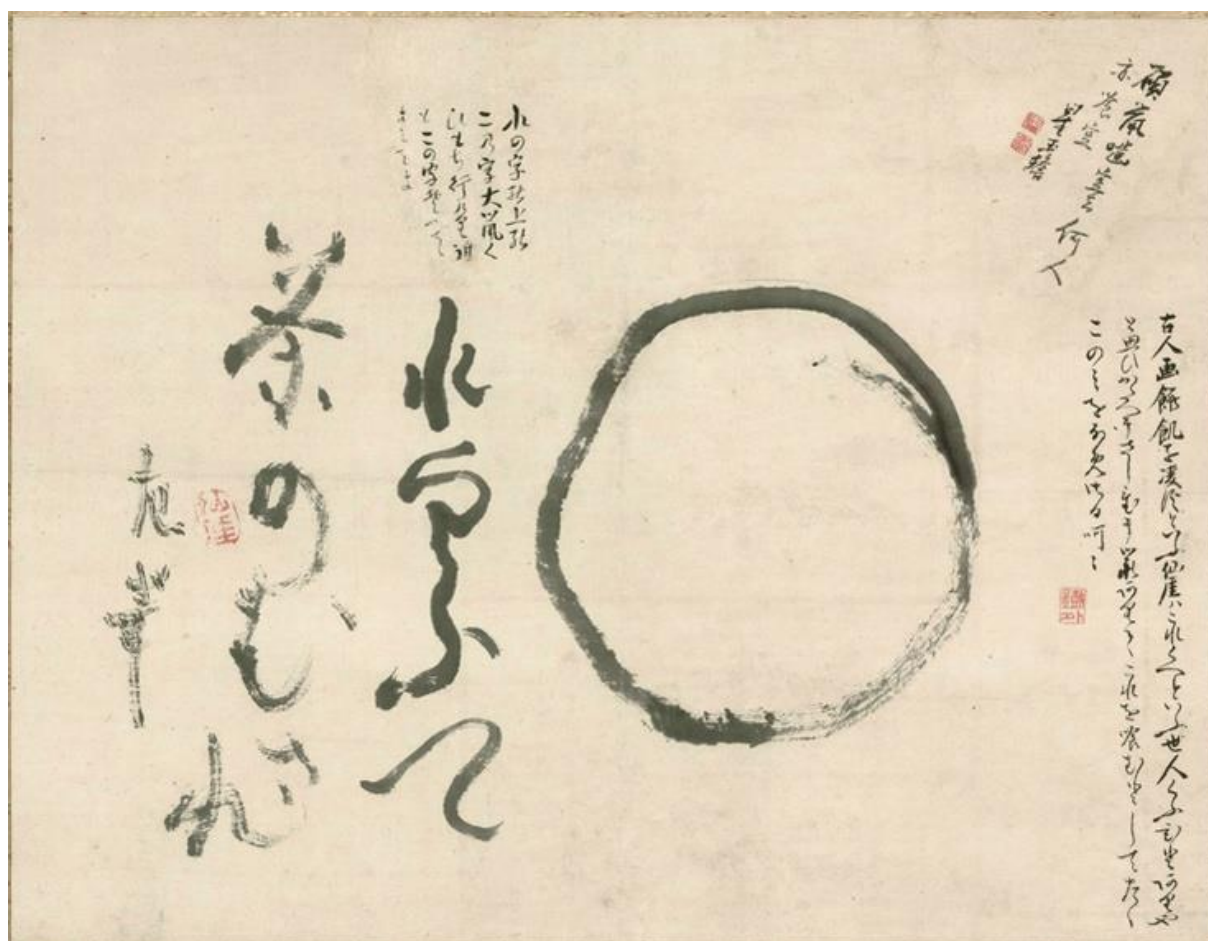

2. **styl hatsuboku**- zwanego stylem " tuszu rozlanego" , gdzie za pomocą prawie jednego pociągnięcia pędzlem, do mistrzostwa doprowadzono uproszczenie form, głównie w przedstawieniach krajobrazu
3. **malarstwo zen**-takich mistrzów jak Hakuin(1685-1768) i Sengai(1750-1837)

Hakuin

Źródło: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hakuin Ekaku - Hotei in a Boat - 2006.131.1a-b - Yale University Art Gallery.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hakuin_Ekaku_-_Hotei_in_a_Boat_-_2006.131.1a-b_-_Yale_University_Art_Gallery.jpg)

Sengai

Źródło: <https://terebess.hu/zen/sengai.html>